

Havsörnarna

– finns nu längs hela Östersjökusten

Havsörnarna vid Östersjökusten har övervakats sedan 1964 och började återhämta sig från fortplantningsstörningarna under 80-talet. Det finns dock tydliga tecken på att vi fortfarande ligger nära gränsvärdena för en påverkan från miljögifter. Expansionen av det svenska havsörnsbeståndet fortskrider trots det sakta men säkert, och kan för närvarande skattas till minst 350 revirhållande par i hela landet.

TEXT: BJÖRN HELANDER, SVENSKA NATURSKYDDSFÖRENINGEN
OCH NATURHISTORISKA RIKSMUSEET

Under 2002 räknades 201 revirhållande havsörnspar vid Östersjökusten och häckningsresultat kunde fastställas för 181 av dem. Lyckade häckningar genomfördes av 125 par och de producerade minst 208 ungar. Kullstorleken är fortfarande något under den nivå som gällde fram till början av 1950-talet vid den svenska Östersjökusten, medan andelen lyckade häckningar under de senaste åren i stort sett legat i nivå med bakgrundsnyvån (se figur 9).

Åtminstone 17 av häckningsförsöken misslyckades uppenbart på grund av störningar vid bona och starka misstankar finns i ytterligare minst fem fall.

HAVSÖRNSBESTÅNDEN I HELA SVERIGE
SEA EAGLES IN SWEDEN

	undersökta bon examined nests	lyckade häckningar reproductive success	kullstorlek brood size
Östersjökusten/ Baltic Sea coast	181	69 %	1,69 ungar
Lapplands sjöar/ Northern inland	48	60 %	1,34 ungar
Övriga sjöar/ Southern inland	44	71 %	1,50 ungar

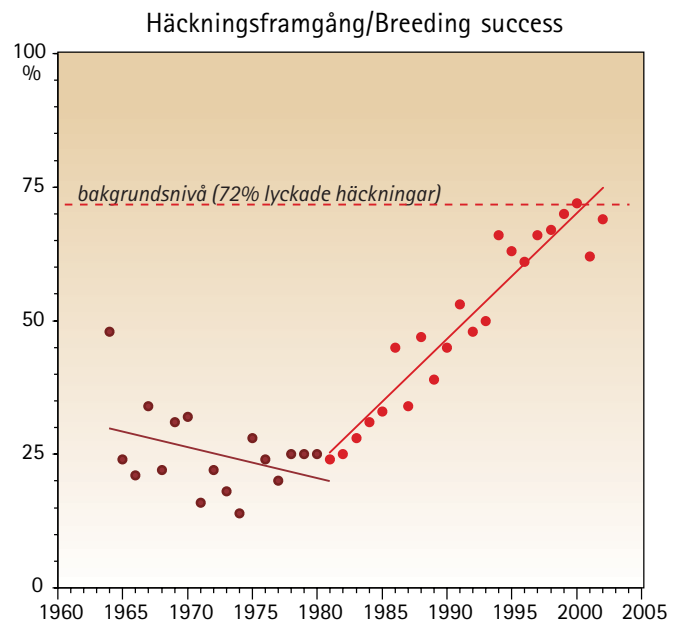
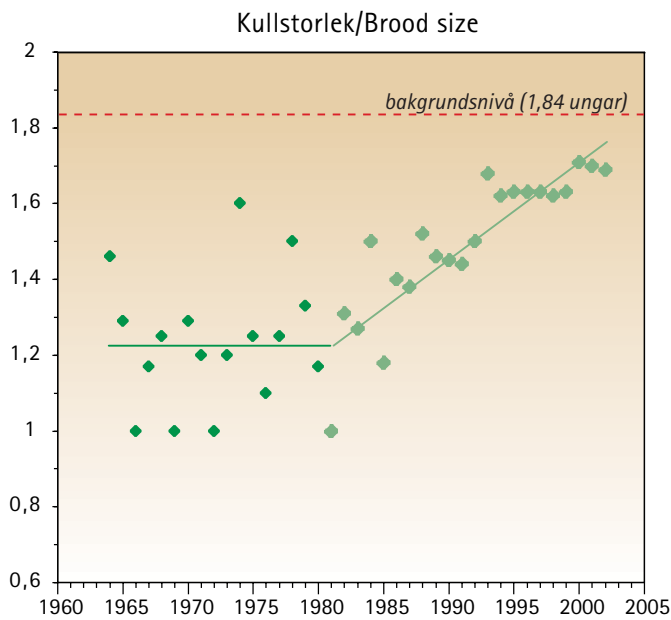
Miljögifterna påverkar fortfarande

Att kullstorleken i snitt fortfarande inte riktigt når upp till bakgrundsnyvån har troligen sin förklaring i en påverkan av miljögifter. Bland de okläckbara ägg som de senaste åren tillvaratagits i samband med bokkontrollerna från bona som samtidigt innehållit en levande unge har nitton ägg varit helt outvecklade medan sex ägg innehållit döda foster. Eftersom dessa bona innehållit en levande unge har ruvningen fullföljts, och att fostren dött i dessa ägg kan alltså inte förklaras av någon yttre störning.

Hittills har bara ett av dessa ägg kunnat analyseras med avseende på miljögifter. Detta visade sig innehålla PCB i koncentrationer som troligen kan vara dödliga för havsörnsfoster. Ett av de ännu ej analyserade äggen innehöll ett foster med ett ödem i nacken, en typ av skada som tidigare påvisats som en effekt av PCB hos fågelfoster.

Trots att fortplantningen yttligt sett ser ut att fungera bra för våra havsörnar idag så finns alltså tydliga tecken på att vi ännu ligger nära gränsvärdena för en påverkan från miljögifter. Det gäller att ge noga akt på detta, och komma ihåg hur oerhört illa det var till ganska nyligen med fortplantningsstörningarna hos våra havsörnar!

Havsörn vid Östersjökusten / Sea eagles along the Swedish coast

▲ Figur 9. Under år 2002 räknades 201 revirhållande havsörnspar vid den svenska Östersjökusten och häckningsresultat kunde fastställas för 181 av dem. Lyckade häckningar genomfördes av 125 par (69 %) och de producerade minst 208 ungar. Den genomsnittliga kullstorleken för 120 kontrollerade kullar var 1,69.

The reproductive success was examined for 181 pairs of the White-tailed Sea Eagle on the Swedish Baltic coast in 2002 – 69% were successful and the mean brood size was 1.69.

Större bestånd även i inlandet

Återetableringarna av havsörnspar vid sötvatten i Syd- och Mellansverige fortsätter och under 2002 konstaterades minst 56 revirhållande par – lika många som vid sötvatten i Lappland.

Häckningsframgången under året var jämförelsevis god, men kullstorlekarna var i genomsnitt mindre än vid kusten (se tabellen). Den sämre näringstillgången i Lappland medför ofta att bara den äldsta ungen överlever där, och troligen ska kullsiffran för Lappland minska något – några av de halv vuxna ungarna hade dålig näringsstatus vid bokkontrollen och kan ha dukat under i boet senare.

Expansionen av det svenska havsörnsbeståndet fortskrider således sakta men säkert. Utbredningen av reproducerande par vid Östersjökusten omfattar nu hela sträckan från Blekinge till Norrbotten, men naturligtvis med en ojämn fördelning regionalt beroende på olika förutsättningar. Detta kushäckande bestånd kan idag skattas till minst 225 par. Tillsammans med de två inlandsbestånden på vardera åtminstone ca 60 par, innebär detta att det svenska havsörnsbeståndet för närvarande kan skattas till minst 350 revirhållande par.

English summary

Sea Eagles are found all along the Swedish coastline

The White-tailed Sea Eagle has been surveilled annually since 1964 on the Swedish Baltic coast. The population began to recover from reproductive impairments during the 1980s and the population has increased markedly since the early 1990s. In 2002, an estimated 225 pairs were present on the Swedish Baltic coast and 181 pairs produced 208 young. Although breeding success has improved greatly there is still evidence of the negative impact of environmental pollutants on the reproduction of this coastal population. The expansion of the White-tailed Sea Eagle in Sweden still proceeds. The total population size including freshwater populations is now estimated at a minimum of 350 territorial pairs.